

Forskergruppene, Det juridiske fakultet

Høringsnotat - Evaluering av organiseringen av forskergrupper ved Det juridiske fakultet – forslag til ny organisering fra 2021

Gjeldende ordning for organisering av forskergruppene ved Det juridiske fakultet trådte i kraft 01.01.2018 og skulle gjelde for to år. Ordningen skulle evalueres høsten 2019, men ved innspill til budsjettfordeling for 2020 ble det bestemt å forlenge ordninga ut 2020, med evaluering høsten 2020.

Nedenfor følger en redegjørelse for bakgrunnen for høringen etter følgende disposisjon:

- Bakgrunn for høringen
- Tilbakemeldinger fra forskergruppelederne med evaluering/kommentarer til nåværende ordning
- Erfaringer med nåværende ordning sett fra administrasjonen og prodekan forsknings side
- Organisering og økonomisk modell - sammenligning med HSL-fak og BFE-fak, UiT, og med de juridiske fakultetene ved UiO og UiB
- Forslag til videre organisering av forskergruppene ved fakultetet

Forskergruppelederne bes komme med innspill på høringen med tanke på videre organisering av fakultetets forskergrupper.

Saken skal behandles i Forskningsutvalgets møte 17. november, og revidert organisering vil bli vedtatt i Fakultetsstyrets møte 10. desember. Revidert ordning trer i kraft fra 2021.

Høringssvar fra forskergruppene sendes til lise.myrvang@uit.no

Høringsfrist: 16. oktober 2020

Bakgrunn for høringen

Våren 2017 ble det foretatt en reorganisering av forskergruppene ved fakultetet. Begrunnelsen for reorganiseringen var at det i 2016 ble foretatt en gjennomgang av UiTs organisering av forskergrupper der en fokusgruppe nedsatt av Strategisk forskningsutvalg i mars 2016 leverte en rapport (vedlegg 1) og en «Forslag til veileder til forskningsgrupper ved UiT» (vedlegg 2).

I UiTs veiledning til forskergrupper heter det under «Formål» at «Hovedhensikten med å etablere formelle forskningsgrupper ved UiT er å styrke kvaliteten på forskningen innenfor rammene av fakultetets og instituttets prioriteringer og satsingsområder, gjennom økt forskningssamarbeid om

særskilte tema. Gruppene skal være sentrale bidragsytere i å realisere UiTs og enhetenes ambisjoner knyttet til de tematiske satsingsområdene, ekstern finansiering, publisering, samt styrket fagfellesskap og samhandling innad og på tvers av fagdisipliner.»

I e-post til forskergruppelederne datert 3.02.2017 fra prodekan forskning (vedlegg 3) ble det orientert om at man gjennom forskergruppene ville styrke forskningssamarbeidet ved fakultet, heve kvaliteten og omfanget av forskningen, samt bidra til økt ekstern finansiering av forskningen.

Nivåinndeling av forskergruppene

I tråd med anbefalingen i UiTs veileder, og i henhold til fastsatte kriterier for nivåinndeling (jfr vedlegg 3), bestemte fakultetsledelsen ny organisering fra 2018 som innebar innplassering av forskergruppene på tre nivåer:

1) Nyetablert, 2) Mellomnivå/ konsolidert og 3) Toppforskningsmiljø.

Ved Det juridiske fakultet ble det foretatt følgende innplassering av forskergruppene:

Forskergruppe	Nivå
Barnerett	2
Formuerett	1
Forvaltningsrett	1
Same- og urfolksrett	2
Statsrett	1
Prosessrett og tvisteløsning	2

Tidligere forskergruppe i havrett fikk senterstatus ved opprettelsen av K.G. Jebsen senter for havrett i 2013, og har ikke vært regnet inn blant fakultetets forskergrupper i den tiden de har senterstatus.

Økonomisk modell for tildeling av incentivmidler til forskergruppene

Før reorganiseringen i 2017 hadde fakultetet en felles pott for forskningsmidler som ikke var knyttet til forskergruppene, men som kunne søkes på av både forskergrupper og enkeltforskere. Forskningsutvalget hadde da en årlig utlysning med en ramme på ca. kr 500 000 (400 000 i forskningsmidler og 100 000 i strategiske midler). Det var ikke vedtatt retningslinjer for bruken av disse midlene, og utlysningsteksten ble bestemt av prodekan forskning. De to siste årene før reorganiseringen lød utlysningen slik: «Ansatte i førstestilling/toppstilling kan søke på midlene til alle forskningsrelaterte aktiviteter (arrangement av seminar/konferanser, aktiviteter knyttet til forskergruppene, faglige reiser, etc). Ved prioritering av søknadene vil det bli lagt vekt på forskningsaktivitetens kvalitet og relevans/nytte for forskningsmiljøene ved fakultetet. Det vil telle positivt om søknaden er knyttet til aktiviteter i forbindelse med planlagte prosjektsøknader om eksterne forskningsmidler.»

Ved reorganiseringen i 2017 ønsket fakultetsledelsen i større grad å styre forskningsaktivitetene gjennom forskergruppene. Som en del av en slik strategisk satsning ble incentivmidlene som inntil da hadde vært lyst ut åpent, kanalisert til aktiviteter i regi av forskergruppene gjennom slik tildeling av driftsmidler til hver enkelt forskergruppe (Sak FS 26/17):

- kr 100 000 over to år for forskergrupper på nivå 1
- kr 300 000 over to år for forskergrupper på nivå 2

Den nye modellen ga slik tildeling av forskningsmidler til de enkelte forskergruppene i 2018 og 2019:

Forskergruppe	Nivå	Tildeling 2018/2019
Barnerett	2	300 000
Formuerett	1	100 000
Forvaltningsrett	1	100 000
Same- og urfolksrett	2	300 000
Statsrett	1	100 000
Straffe- og prosessrett	2	300 000
Totalt:		1 200 000

Midlene ble satt av for to år for å gi forskergruppene mulighet til en mer langsiktig planlegging og til å planlegge større arrangementer. I henhold til fakultetets retningslinjer for forskergrupper (vedlegg 4) skulle forskergruppene kunne søke på disse midlene to ganger i året (januar og september), med første utlysning i januar 2018. Retningslinjene angir også hovedkriterier for tildeling av midler (jfr retningslinjene pkt 6, c og d)

I tillegg til forskningsmidler øremerket forskningsgruppene, har fakultetet utlyst Strategiske midler (kr 100 000) som kan benyttes til satsinger/aktiviteter som fakultetet ønsker å ha et særskilt fokus på og som er en post enkeltforskere og forskergrupper, uansett nivå, kan søke på.

Enkeltforskere disponerer også et årlig annuum på kr 25 000, og har i tillegg mulighet til å søke på ordningen med små driftsmidler dersom det blir behov for midler utover annuum.

Tilbakemeldinger fra forskergruppelederne med evaluering/kommentarer til nåværende ordning

Prodekan forskning har hatt en dialog med forskergruppene som en del av evalueringsarbeidet, der forskergruppelederne gjennom en e-postutveksling er blitt bedt om å uttale seg om hvilke erfaringer de har hatt med gjeldende ordning og hvorvidt de mener nivåinndelingen og finansieringsmodellen bør beholdes. Spørsmålene ble stilt direkte til forskergruppelederne, og de ble ikke oppfordret eller bedt om å diskutere spørsmålene i forskergruppene.

Alle forskergruppelederne har svart på henvendelsen. Noen av dem har forholdt seg til spørsmålene som ble stilt i e-post fra prodekan forskning, mens andre igjen har svart mer generelt om ordning og fremtidig organisering uten å adressere spørsmålene direkte.

Hovedmomentene fra forskergruppeledernes innspill er redegjort for i vedlegg til høringen, vedlegg 5. Oppsummert viser innspillene fra forskergruppelederne, at det synes å være enighet om at forskergruppene har en viktig funksjon som møtepunkt for de som jobber innen det aktuelle fagområdet, hvor man kan diskutere relevante faglige spørsmål og ta initiativ til faglige aktiviteter for gruppen, som konferanser, seminarer, prosjektsøknader, etc.

Det er imidlertid delte meninger om hvorvidt man skal beholde nivåinndelingen og den økonomiske incentivordningen som ligger til denne - her er det argumenter både for og imot.

Ellers er det flere som har gitt uttrykk for at retningslinjene bør tydeliggjøres og at det i større grad bør konkretiseres hvilke plikter og forventninger som ligger til gruppen, spesielt i forhold til tildeling av incentivmidler.

Erfaringer med nivåinndeling og økonomisk ordning etter reorganisering i 2017

I det følgende vil vi redegjøre for noen erfaringer med nåværende ordning sett fra administrasjonen og prodekan forsknings side, samt adressere noen av innspillene som er kommet fra forskergruppelederne.

Økonomi

Som nevnt innledningsvis i beskrivelsen av gjeldende økonomiske ordning for incentivmidler, skulle forskergruppene kunne søke på forskningsmidlene to ganger i året – januar og september. Denne ordningen har imidlertid ikke vært fulgt i praksis i de tre årene ordningen har fungert. Det ble foretatt en første utlysning av midlene i januar 2018, med fordeling i sak FU 08-18. Det kom da inn søknader fra fem av de seks forskergruppene. Kun to av gruppene hadde fulgt opp kravet i retningslinjene om at den omsøkte aktiviteten skulle inngå i en større helhetlig plan for forskergruppen.

I løpet av det første året ordningen fungerte, erfarte vi at det kom inn forespørsler og søknader om bruk av midlene også utenom de faste utlysningene. I og med at en streng praksis for utlysning/tildeling syntes å kunne hemme heller enn å fremme initiativ til faglige aktiviteter, ble det bestemt at ordningen kunne praktiseres mer fleksibelt og at forskergruppelederne kunne søke på midler underveis og på ad-hoc basis. Det må derfor legges til grunn at den økonomiske incentivordningen har vært relativt fleksibel i den tiden den har fungert.

Den budsjettmessige erfaringen med ordningen etter de to første årene var at det ble et relativt stort underforbruk i forhold til samlet tildeling på kr 1 200 000 for 2018/19. I sak FU 27-19 *Budsjett 2020 – innspill fra Forskningsutvalget* kom det frem at forbruket totalt for alle forskergruppene var på kr 383 000 ved utgangen av august 2019, med en gjenstående saldo på kr 817 000. Samtlige forskergrupper hadde stort underforbruk, uansett nivå, men forskergruppene på nivå 2 hadde likevel større forbruk/aktivitet siden de i utgangspunktet hadde større tildeling. Noen forskergruppeledere har også vært dyktige til å søke tilleggsmidler til gruppens aktiviteter fra andre eksterne kilder. I tillegg har de kunnet søke på to andre av fakultetets poster; små driftsmidler og strategiske midler.

Nivåinndeling og faglig aktivitet

Når det gjelder antall nivåer legger gjeldende retningslinjer opp til at det skal kunne være 3 nivåer:

1) Nyetablert, 2) Mellomnivå/ konsolidert og 3) Toppforskningsmiljø

Ved invitasjon til søknad om nivåplassering i 2017 var det ingen av fakultetets forskergrupper som signaliserte at gruppen kunne være kvalifisert til toppforskningsnivå. Ved kvalifisering videre fra mellomnivå til toppforskningsnivå, vil det ofte være aktuelt for gruppen å søke på Forskningsrådets utlysninger om status som Senter for fremragende forskning, ev. UiTs interne utlysninger mot toppforskningsmiljø, Aurora (Havrettsenteret har eksempelvis sendt inn søknad om Aurora-senter til UiT og jobber i høst med søknad til Forskningsrådet om status som SFI). Vi foreslår derfor at nivå 3 faller bort fra fakultetets ordning for forskergrupper, og at fakultetet heller jobber med å støtte opp om og bistå forskergrupper som etter hvert får den type erfaring og nivå som gjør at de kan søke senterstatus som toppforskningsmiljø.

I beskrivelsen av kriteriene for nivåplassering heter det om nivå 1 at dette gjelder «Forskergrupper som er nyetablerte eller i en tidlig konsolideringsfase» som «består av forskere som ønsker å finne frem til et felles grunnlag for utvikling og konsolidering». Det kan eventuelt være «grupper som til en viss grad er konsolidert, men som har liten erfaring med større forskningsprosjekter og søknader».

Om kriterier for plassering på nivå 2 heter det at det er grupper som «har utviklet et visst faglig fellesskap og et faglig fokusert aktivitetsnivå. De består av forskere som publiserer jevnt og har erfaring eller konkrete ambisjoner om søknader om ekstern finansiering, og som har konkrete planer for økt forskningskvalitet og internasjonalisering.»

Når det gjelder kravet til forskergrupper på nivå 2 om å ha medlemmer som publiserer jevnt, viser en gjennomgang i Cristin at en overvekt av fakultetets vitenskapelige publikasjoner i 2018 og 2019 er knyttet til havrettsenteret/forskergrupper på nivå 2 begge disse årene. Av totalt 59 publikasjoner i 2018 var 45 tilknyttet havrettsenteret/nivå 2-grupper. Av totalt 54 publikasjoner i 2019 var 42 tilknyttet havrettsenteret/nivå 2-grupper. Dermed var henholdsvis ca. 75 % og 78 % av fakultetets vitenskapelige publikasjoner knyttet til forskere på havrettsenteret/nivå 2-grupper disse to årene. Publiseringresultater for 2020 vil ikke være tilgjengelig før utpå våren 2021.

Innplassering av gruppene på nivå 1 eller 2 holdes også opp mot i hvilken grad gruppen har erfaring og/eller konkrete ambisjoner om større forskningsprosjekter og søknader om ekstern finansiering, samt erfaring og planer med nettverksbygging/internasjonalisering og arrangement av større nasjonale/internasjonale konferanser. Her viser forskergruppenes årsrapporter for 2018 og 2019 at forskergruppene på nivå 2 har hatt betraktelig større aktivitet enn gruppene på nivå 1 når det gjelder søknadsinitiativ rettet mot NFR og EU, drift av større forskerprosjekter og ansvar for/medarrangør av store workshops/seminarer, nasjonalt og internasjonalt.

To av forskergruppene på nivå 1 har også hatt ansvar for konferanser i denne perioden, hvor særlig forvaltningsrettsgruppens arrangement i 2019 av *Nordisk forskernettverk i Kommunalrett* bør nevnes. I 2020 har det også vært to søknadsinitiativ til forskningsrådet fra forskere tilknyttet nivå 1-grupper.

Organisering og økonomisk modell - sammenligning med andre enheter

Ved evaluering og en eventuell omorganisering av fakultetets forskergruppeordning, kan det være nyttig å se på hvordan dette er organisert ved noen av de andre fakultetene ved UiT, samt ved de juridiske fakulteter ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

En nærmere redegjørelse for dette er gitt i vedlegg 6.

Oppsummert kan man si at ved sammenligning med to av de øvrige fakultetene ved UiT går det frem at BFE-fakultetet ikke har nivådeling mens HSL-fakultetet, etter ny organisering fra 2020, har opprettholdt nivådeling av forskergruppene men fjernet nivå 1 (miljø i startfasen/ konsolideringsfasen). I HSLs nåværende ordning må forskergrupper på nivå 1 ha passert konsolideringsfasen og bestå av forskere som publiserer jevnt og som har erfaring med søknader om ekstern finansiering. Forskergrupper på nivå 2 er såkalte toppforskningsmiljø. Forskningsmiljø som ikke tilfredsstiller kriterier til nivå 1, kan danne forskningsnettverk. BFE-fakultetet har inndelt sine grupper i forskningsgrupper og faggrupper, der faggruppene har aktiviteter som er mer rettet mot undervisning enn mot forskning.

Hverken HSL eller BFE har en økonomisk ordning på fakultetsnivå som innebærer fast tildeling av incentivmidler til gruppene. HSL-fakultetet har en del fellesaktiviteter som finansieres på fakultetsnivå, mens drift av forskergruppene må finansieres av instituttene innenfor ordinære budsjettrammer. Også ved BFE-fakultetet må drift av forskergruppene finansieres innenfor institutters/enheters ordinære budsjettrammer.

Når det gjelder sammenligning med de øvrige juridiske fakulteter, har hverken JUR-fak/UiO eller Jur-fak/UiB nivådeling av forskergruppene. UiO har forskergrupper som er mer tematisk innrettet og med retningslinjer som fastsetter mandat for forskergruppene. UiB har en organisering som synes mer lik den vi har her på fakultetet, med disiplinbaserte grupper men uten fastsatt mandat for gruppene. Både UiO og UiB har økonomisk ordning med fast tildeling av incentivmidler til forskergruppene. Ved begge fakultetene disponerer hver gruppe en fast samtidig, samtidig som de kan søke om mer.

Forslag til videre organisering av forskergruppene ved Det juridiske fakultet

Av redegjørelsen ovenfor, med innspill fra forskergruppene, sammenligning med andre fakulteter, samt erfaringer/innspill fra prodekan forskning og administrasjonen, synes følgende tre alternativer til organisering av fakultetets forskergrupper å være aktuelle:

1. Gå tilbake til tidligere ordning, uten nivådeling og med en felles pott med incentivmidler som alle forskergruppene kan søke på.
2. Beholde nivådelingen av forskergruppene, med en felles pott med incentivmidler som alle forskergruppene kan søke på.
3. Videreføre dagens ordning, men kutte ned til to nivåer.

For alle tre alternativer bør retningslinjene revideres slik at det fremgår tydeligere hvilke krav som stilles til forskningsgruppenes aktivitet og for å kunne søke og få tildelt incentivmidler til gruppen.

Innstilling til vedtak fra prodekan forskning/administrasjonen

Som nevnt innledningsvis kom initiativet til omorganisering av forskergruppene i 2017 som en følge av gjennomgangen av organisering av forskergrupper ved UiT i regi av Strategisk forskningsutvalg.

Forskergruppene er viktig for å styrke forskningen både i kvalitet og omfang, og for å bidra til utvikling av prosjekter som kan finansieres eksternt – slik at fakultetet kan bygge opp og vedlikeholde fagmiljøet vårt. Hvordan forskergruppene innrettes er derfor svært viktig for fakultetet og for vår forskningsvirksomhet.

Fakultetsledelsen har drøftet denne saken og prodekan forskning legger frem forslag om ny organisering

av forskergruppene i henhold til alternativ 3 ovenfor, med fortsatt nivådeling og med tildeling av incentivmidler som er tilpasset nivåplasseringen.

Erfaringen med nivåinndeling i perioden 2018-2020 viser at denne har fungert etter hensikten; fakultetets publiseringsaktivitet er god, det har vært økende og god aktivitet hva gjelder nettverksbygging, arrangement av vitenskapelige seminar og konferanser, og vi har også sett en økning i søknadsinitiativ om ekstern finansiering av forskningsprosjekter. Den eksternt finansierte virksomheten er et svært viktig virkemiddel for at fakultetet og UiT skal kunne vokse som forskningsinstitusjon. Som det fremgår av forslag til veileder for forskningsgrupper ved UiT skal gruppene være sentrale bidragsytere i å realisere UiTs og enhetenes ambisjoner knyttet til de tematiske satsingsområdene, ekstern finansiering, publisering, samt styrket fagfellesskap og samhandling innad og på tvers av fagdisipliner.

Det fremgår videre av veilederen at en økonomisk incentivordning bør sikre formelle forskningsgrupper tilgang til ressurser etter aktivitet, og i henhold til en godkjent aktivitetsplan, og videre at ressursene bør differensieres etter gruppens nivå.

En videreføring av nivådelt modell skal føre til at forskningsgruppene i større grad utvikler forpliktende planer og avtaler som kan bidra til at arbeidet i gruppen blir mer målrettet opp mot fakultetets og UiTs strategier og satsninger på forskning. Å gå tilbake til en flat struktur med reduserte krav til aktivitetene i gruppen mener vi ikke er hensiktsmessig med tanke på de ambisjoner fakultetet har med etablering av forskergrupper.

Vi er for øvrig enige med de innspill som peker på at retningslinjene bør tydeliggjøres med hensyn til hvilke forventninger som stilles til gruppene på det enkelte nivå, samt at kriteriene for tildeling av midler gjennomgås for å sikre at midlene brukes i tråd med fakultetets strategier og prioriteringer. Det vil derfor bli lagt frem en egen sak om revisjon av retningslinjene.

Når det gjelder spørsmålet om uttelling for vervet som forskergruppeleder, vil også dette bli behandlet i saken om revisjon av retningslinjene, og vil da måtte ses i sammenheng med *Særavtale om lønnsvilkår for faglig ansatte som innehar funksjon som forskningsgruppeleder/faggruppeleder ved UiT Norges arktiske universitet*.

Forskergruppene ved Det juridiske fakultet er, i motsetning til ved andre enheter ved UiT, utpreget fag-/disiplinbaserte og gjenspeiler undervisnings-/forskningsdisiplinene ved fakultetet heller enn et konkret forskningsprosjekt-/område. Innspill fra forskergruppeledere har da også pekt på at forskergruppene fungerer som møtepunkt for de som jobber innen de aktuelle fagområdene, og at de utgjør et viktig forum hvor man kan diskutere relevante faglige spørsmål, og som et forum for diskusjon av aktuell rettspraksis. Andre innspill har gått på at ovennevnte aktiviteter ikke definerer en forskergruppe, men heller en faggruppe, at det bør stilles andre krav til aktiviteter i gruppen for å kunne kalles forskergruppe og at fokus bør være på publisering, søknader om eksterne midler, nasjonal og internasjonal nettverksbygging og arrangement av workshops/konferanser – fortrinnsvis slike som resulterer i vitenskapelige publikasjoner.

Når det gjelder diskusjonen om hvorvidt en gruppe bør få betegnelsen «Faggruppe» eller «Forskergruppe», ser vi ved gjennomgang av årsrapportene for forskergruppene at noen grupper kan ha en blanding av forskergruppeaktiviteter og faggruppeaktiviteter. Vi finner det vanskelig å fastsette i hvilken grad den ene eller andre typen aktivitet skal kunne definere gruppen som helhet, og mener det er mest hensiktsmessig å opprettholde betegnelsen «Forskergruppe» på alle gruppene – uavhengig av nivå.

På denne bakgrunn vil prodekan forskning og administrasjonen innstille til slik organisering av fakultetets forskergrupper fra 2021:

Gjeldende modell for organisering av forskergrupper ved Det juridiske fakultet videreføres, med følgende endringer:

1. Retningslinjene revideres slik at det fremgår tydeligere hvilke krav som stilles for aktiviteten til forskergruppene på nivå 1 og 2, og for å kunne få tildelt incentivmidler til gruppene innenfor rammene på henholdsvis 100 000 og 300 000 kroner.
2. Nivå 3 bortfaller.

Ordningen gjelder for fire år, fra og med 2021 og skal evalueres høsten 2024.

Vennlig hilsen

Sondre Torp Helmersen
prodekan forskning

—

Lise Myrvang
seniorrådgiver

Vedlegg:

- 1 Veileder for forskningsgrupper ved UiT, rapport fra fokusgruppa for forskningsgrupper
- 2 Forslag til veileder til forskningsgrupper ved UiT
- 3 E-post fra prodekan forskning, Jur-fak: reorganisering i 2017 med informasjon om kriterier for nivåinndeling
- 4 Retningslinjer for forskergrupper ved Det juridiske fakultet
- 5 Tilbakemeldinger fra forskergruppelederne på innledende høringsrunde om nåværende organisering
- 6 Organisering av forskergrupper ved andre enheter ved UiT og ved de juridiske fakultetene ved UiO og UiB